บทที่ 5

อุดมทรรศน์เกี่ยวกับ "เขมร"

อุดมทรรศน์ (ideology) หมายถึง ความคิดความเชื่ออย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมและการกระทำของมนุษย์รวมทั้งพฤติกรรมในการใช้ภาษา (van Dijk 1995: 245) จากการศึกษาปริจเฉทหนังสือพิมพ์รายวันของไทย กรณีเหตุจลาจลเผาสถานเอกอัครราชทูตไทยในประเทศกัมพูชา พ.ศ. 2546 พบว่า กลวิธีทางภาษาในปริจเฉทหนังสือพิมพ์รายวันของไทยนั้นเสนอ ภาพของ "เขมร" ดังกล่าวไว้ในบทที่ 4 และสื่ออุดมทรรศน์ที่สำคัญคือ อุดมทรรศน์ว่าด้วยสำนึกร่วมแห่งความเป็นชาติของคนไทย

5.1 การเสนอภาพ "เขมร" ในปริจเฉทหนังสือพิมพ์รายวันไทย

การเลือกนำเสนอประเด็นเนื้อหาและการใช้กลวิธีทางภาษาในปริจเฉทหนังสือพิมพ์รายวันไทย ทำให้เกิดภาพ "เขมร" ในลักษณะต่างๆ เช่นการนำเสนอ ภาพ "เขมร" เนรคุณ ป่าเถื่อน และต้องพึ่งพาไทย ด้วยเนื้อหาของปริจเฉท ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง **ชมรมชอปเปอร์ประท้วงเนรคุณ**

เวลา 12.00 น. นายอภิสันห์ มายด์ ประธานชมรมรถจักรยานยนต์โบราณและชอปเปอร์ จ.ตราด พร้อมสมาชิกแจกใบปลิวปลุกระดมให้คนไทยประท้วง จากเหตุนำพระบรมฉายาลักษณ์และธงชาติไทยมาเหยียบย่ำและเผาทำลาย เหมือนย่ำยีหัวใจคนไทยทั้งชาติ เรียกร้องจับกุมคนที่ทำผิดมาลงโทษให้ได้ และจะไม่รับรองความปลอดภัยชาวกัมพูชาที่อยู่ในประเทศไทย หากสิ่งที่ร้องขอไม่เป็นผล เนื่องจากประเทศไทยให้ที่พักพิงอาหารในยามที่เกิดสงครามในกัมพูชา การกระทำครั้งนี้ถือว่าเนรคุณ พร้อมนัดหมายคนไทยที่รักชาติ ให้มารวมตัวกันที่ลานพระบรมรูปรัชกาลที่ 5 เพื่อแสดงพลัง

(มติชน 31ม.ค. 2546)

นอกจากการใช้เนื้อหาของปริจเฉทแล้ว กลวิธีทางภาษาก็มีส่วนสำคัญในการสร้างและตอกย้ำภาพ "เขมร" บางอย่างให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น หรือสื่อความหมายอื่นๆ เพิ่มเติมจากเนื้อหาได้อีกด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง คนไทยที่ทำงานอยู่ในบริษัทเกาะกงอินเตอร์เนชั่นแนลรีสอร์ทคลับ จำกัด และเกาะกงซาฟารีเวิลด์กว่า 200 คน ยังไม่สามารถเดินทางกลับได้ ขณะที่ฝ่ายทหารกวาดล้างชาวกัมพูชามารวบรวมไว้ที่ลานจอดรถบ้านหาดเล็ก อ.คลองใหญ่ และผลักดันออกไปยัง จ.เกาะกง ทางจุดผ่านแดนถาวรบ้านหาดเล็กกว่า 1,000 คนแล้ว และห้ามเดินทางเข้า-ออกโดยเด็ดขาด

(มติชน 31ม.ค. 2546)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่านอกจากเนื้อหาของข่าวจะให้ภาพของ "เขมร" ต้องพึ่งพาไทย โดยนำเสนอข่าวแรงงานชาวเขมรที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย และกำลังจะถูกส่งตัวกลับประเทศแล้ว การที่หนังสือพิมพ์เลือกใช้คำว่า *กวาดล้าง* เพื่อบรรยายพฤติกรรมของทหารไทย ซึ่งแฝงภาพของ "เขมร" ในเชิงเปรียบเทียบว่า เป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาและต้องกำจัดออกไปอีกด้วย

งานวิจัยนี้ มุ่งศึกษาภาพ "เขมร" จากการวิเคราะห์ประเด็นเนื้อหาของปริจเฉทและกลวิธีทางภาษา ซึ่งจากการศึกษาประเด็นเนื้อหาและกลวิธีทางภาษาในบทที่ 3 และ 4 สามารถสรุปภาพ ของ "เขมร" ที่ปรากฏในปริจเฉทหนังสือพิมพ์รายวันไทยในช่วงเหตุจลาจลเผาสถานเอกอัครราชทูตไทยในประเทศกัมพูชา พ.ศ. 2546 ได้ดังนี้

5.1.1 เขมร "ด้อยปัญญา"

เมื่อพิจารณาประเด็นเนื้อหาของปริจเฉทจะพบว่า ภาพของสังคมเขมรที่ถูกนำเสนอ คือภาพของสังคมที่ปล่อยให้สื่อมวลชนที่ "ไร้จรรยาบรรณ"สร้างและเผยแพร่ข่าวลือไปทั่วประเทศ โดยไม่มีกระบวนการควบคุมและตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ ภาพของสังคมที่ประชาชนหรือแม้แต่ผู้นำประเทศของกัมพูชาที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของข่าวลือ และมีปฏิกิริยาตอบโต้อย่างรุนแรงนั้น สะท้อนภาพประชาชนที่ "ด้อยปัญญา" และสภาพสังคมที่ยัง "ล้าหลัง" โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเทียบกับสังคมไทย

นอกจากเนื้อหาของปริจเฉทแล้ว กลวิธีทางภาษาก็มีส่วนนำเสนอภาพ "เขมร" ในลักษณะดังกล่าว อาทิ การใช้สำนวน ***น้ำผึ้งหยดเดียว*** ในตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง ปมเหตุมาจากข่าวที่ถูกกระพืออย่างไร้หลักฐานและขาดการไตร่ตรองที่ดี จนกลายเป็นปัญหาน้ำผึ้งหยดเดียว

(คมชัดลึก 31ม.ค. 46)

การใช้สำนวนน้ำผึ้งหยดเดียวเพื่ออ้างถึงสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างไทยกับกัมพูชา แสดงให้เห็นว่าในสายตาของสื่อมวลชนไทย เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นเพียงเรื่องเล็กน้อย และยิ่งให้ภาพว่าคู่กรณีในเหตุการณ์ดังกล่าวกลับขยายความให้เรื่องลุกลามใหญ่โต ซึ่งไม่ใช่สิ่งที่ "ผู้มีปัญญา" จะพึงกระทำ นอกจากนี้ยังมีการใช้กลวิธีทางภาษาที่เสนอภาพของเขมร "ไม่ฉลาด" ในลักษณะอื่นๆ เช่น การใช้คำอ้างถึง

ตัวอย่าง เริ่มต้นด้วยขอประณามการกระทำบัดซบของพวกเขมรไร้สมอง ที่ทำให้ชาวไทยต้องเดือดร้อน ทั้งที่ไม่ได้ทำอะไรสักนิด โดยเฉพาะกบ-สุวนันท์ งานนี้ชวยจริงๆ

(ไทยรัฐ 3 ก.พ.46)

ตัวอย่าง ความเลอะเทอะของผู้คนที่ทำร้ายประเทศไทยของเรา ซึ่งอาจจะทำร้ายด้วยความจงใจของที่ปรึกษาหรือด้วยความโง่เขลาเบาปัญญาแห่งตนก็ตาม

(ไทยรัฐ 3 ก.พ.46)

นอกจากนี้การที่เขมรทำให้เกิดความขัดแย้งกับประเทศไทย ซึ่งเป็นผู้ให้ "ความช่วยเหลือ" ในด้านต่างๆ ก็เป็นประเด็นหนึ่งที่หนังสือพิมพ์ไทยมองว่าเป็นการแสดงความ "ด้อยปัญญา" เพราะทำลายแหล่งผลประโยชน์ของตนเสียเอง ดังจะเห็นได้จากการใช้อุปลักษณ์เกี่ยวกับไฟและบ้าน และสำนวน ***ทุบหม้อข้าวตัวเอง*** เป็นต้น

ตัวอย่าง หารู้ไม่ว่า ปฏิบัติการโหด บนพื้นฐานของความรักชาตินั้น เป็น การทุบหม้อข้าวจุดไฟเผาบ้านตัวเองแท้ๆ!

(คมชัดลึก 3 ก.พ. 46)

5.1.2 "เขมร" ป่าเถื่อน

จากการศึกษาการศึกษาปริจเฉทหนังสือพิมพ์รายวันของไทย กรณีเหตุจลาจลเผาสถานเอกอัครราชทูตไทยในประเทศกัมพูชา พ.ศ. 2546 พบว่า ภาพของ "เขมร" ที่ถูกนำเสนอมากที่สุดภาพ "เขมร" ป่าเถื่อน

ภาพ "เขมร" ป่าเถื่อน ปรากฏในปริจเฉทหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ด้วยกลวิธีทางภาษาต่างๆ อาทิ การใช้ถ้อยคำอ้างถึงความไม่พอใจของคนเขมรที่มีต่อข่าวคำให้สัมภาษณ์ของสุวนันท์ คงยิ่ง การใช้ถ้อยคำอ้างถึงและบรรยายพฤติกรรมของคนเขมรที่ร่วมชุมนุมและก่อการจลาจล

ด้วยถ้อยคำที่สื่อถึงความรุนแรง การใช้ถ้อยคำอ้างถึงคนไทยในฐานที่เป็นเหยื่อ และบรรยายพฤติกรรมของคนไทยด้วยคำกริยาแสดงประสบการณ์ การใช้รูปประโยคกรรม "ถูก" รวมถึงกลวิธีการเล่าเรื่องที่เน้นว่าเขมรเป็น "ผู้กระทำ" และไทยเป็น "ผู้ถูกกระทำ" ตลอดจนใช้สมมติฐานเบื้องต้นเป็นเครื่องมือโดยใช้คำว่า ***แฉ*** และใช้สำนวน เช่น ***ผสมโรง สาวไส้*** ซึ่งแนะความว่ามีเรื่องไม่ดีปิดบังไว้ เมื่อนำเสนอคำให้สัมภาษณ์ของคนไทยที่อยู่ในเหตุการณ์จลาจลที่กรุงพนมเปญ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง ทอ.ส่งเครื่องบิน ซี-130 พร้อมกำลังคอมมานโดคุ้มกัน รับตัว 500 คนไทยกลับบ้านโดยสวัสดิภาพ แฉเหตุการณ์จลาจลกลางกรุงพนมเปญสุดหฤโหด ม็อบคลั่งถือปืน-มีดตามไล่ฆ่าคนไทยไปทั่ว หญิงไทย 2 คนถูกฉุดคร่าจะพาไปข่มขืนด้วย แต่ทุกคนใช้ไหวพริบอ้างตัวเป็นคนฟิลิปปินส์รอดมาได้ หวุดหวิด ไม่วายมีคนเจ็บ 8 คนหามส่งร.พ.ด่วน หนักสุดเป็นหญิงถูกไฟลวก เผยสถานทูตไทย บริษัทชินฯ สามารถฯ โรงแรมอีก 3 แห่งถูกเผาทำลายเรียบ ประเมินค่าเสียหายพันล้านบาท ระบุเป็นการปล้นผสมโรงมั่วมากับม็อบด้วย

(ข่าวสด 31 ม.ค. 2546)

ตัวอย่าง กระชากเสื้อผ้าขาดวิ่น พร้อม'เลขาสถานทูต'
เหยื่อไฟคลอกสาวไส้ ตร.เขมรไถก่อนช่วย
เหยื่อนรกพนมเปญรุมแฉความหฤโหดม็อบชาวเขมร
ผจก.โรงแรมรอยัลพนมเปญเล่าวินาทีวิกฤติ

(ไทยรัฐ 1ก.พ.46)

มีการใช้เครื่องมือทางวาทศิลป์ เช่น อุปลักษณ์ที่เกี่ยวกับไฟที่สื่อถึง "ความเดือดร้อน" และ "ความรุนแรง" ที่คนเขมรกระทำต่อคนไทย อุปลักษณ์เกี่ยวกับสงครามที่คนเขมร "เปิดศึก" ด้วยการ ***บุก*** คนไทย ซึ่งอุปลักษณ์ดังกล่าวสื่อภาพของผู้นิยมความรุนแรงและผู้รุกราน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง เหตุการณ์ระทึกขวัญที่เกิดขึ้นโดยไม่มีใครรู้ว่าสาเหตุที่แท้จริงเกิดจากอะไร รู้แต่ว่าเมื่อฝูงชนที่บ้าคลั่งบุกเข้าเผาสถานทูตไทยประจำกรุงพนมเปญ โดยขึ้นไปถึงบนชั้นสอง ทำลายข้าวของทรัพย์สินที่มีอยู่เสียหายอย่างหนัก ลุกลามไปถึงร้านค้า บริษัท และโรงแรมของคนไทย ไม่เฉพาะเจ้าหน้าที่สถานทูตเท่านั้นที่หวุดหวิดเอาชีวิตไม่รอด คนไทยที่เป็นเจ้าของธุรกิจ และพนักงานบริษัทคนอื่นๆ ต่างมีประสบการณ์ฝันร้ายกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

(มติชน 31 ม.ค. 46)

ตัวอย่าง สังคมโลกกำลังมีแนวโน้มเป็นเช่นนี้
สหรัฐก็จะเปิดสงครามบุกอิรักให้ได้
ฝ่ายเขมรได้ฟังผู้นำอเมริกันปราศรัยแล้วอาจจะคึกจัด
ก็เลยชิงเปิดศึกถล่มไทยในพนมเปญเสียก่อน

(ข่าวสด 31 ม.ค. 46)

กลวิธีเหล่านี้ช่วยสื่อภาพ "เขมร" ป่าเถื่อน ให้ปรากฏอย่างต่อเนื่อง ในปริจเฉทหนังสือพิมพ์รายวันไทย ซึ่งนอกจากจะทำให้คนเขมรมีภาพลักษณ์ที่ *ป่าเถื่อน* และ *รุนแรง* ในความรับรู้ของผู้อ่านแล้ว ยังอาจมีส่วนช่วยสร้างหรือเพิ่มความไม่พอใจคนเขมรให้แก่ผู้อ่านได้อีกด้วย ดังจะเห็นจากการชุมนุมประท้วงหน้าสถานเอกอัครราชทูตกัมพูชา และการประท้วงขับไล่แรงงานและคนเขมรหลบหนีเข้าเมืองเขมรตามจังหวัดต่างๆ ในประเทศไทย

ไม่เพียงเสนอภาพ "เขมร" ป่าเถื่อนเท่านั้น จากการศึกษาพบว่า มีการเสนอภาพ "ไทย" ในลักษณะที่ตรงข้ามกันคือ ไม่นิยมความรุนแรง และไม่ป่าเถื่อนเหมือนคนเขมร โดยการการเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการกระทำที่รุนแรงของคนไทยในลักษณะที่มีการใช้กลวิธีทางภาษาเพื่ออธิบายเหตุผลและที่มาที่ไปของของการใช้ความรุนแรง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง **เนรเทศทูตเขมร**
ตัดสัมพันธ์
เผา"โรงเกลือ"โต้!
"เทวดา"ส่งซี130รับคนไทยกลับบ้าน
ยัน"400"ชีวิตในพนมเปญ" ปลอดภัย
ชาวบ้านยัวะบุกเผาบ้านพักพ่อค้าแม่ค้าเขมร
แถวตลาดโรงเกลือตอบโต้สถานทูตไทยถูกทำลาย

(มติชน 31 ม.ค. 46)

ตัวอย่าง เดือดบุกสถานทูต! ตอบโต้กัมพูชาเหิม

(เดลินิวส์ 1 ก.พ. 46)

นอกจากนี้ ยังให้ผู้อ่านได้เปรียบเทียบภาพของ "ม็อบเขมร" กับ "ม็อบไทย" เพื่อให้เห็นภาพที่ตรงกันข้ามกัน กล่าวคือ ขณะที่คนเขมรใช้ความรุนแรงบุกเผาทำลายสถานเอกอัครราชทูตและทรัพย์สินของคนไทย และทำร้ายคนไทย เพียงเพราะเชื่อข่าวที่ยังไม่ได้ตรวจสอบว่ามีมูลความจริงหรือไม่ คนไทยซึ่งแสดงความไม่พอใจเพื่อ ***ตอบโต้ เอาคืน สวนกลับ***

การกระทำที่ตนเองไม่ได้เป็นฝ่ายเริ่มก่อน กลับสามารถควบคุมตนเองให้อยู่ในความสงบได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง **เขมรฮือก่อจลาจล**
ตีคนไทย
เผาสถานทูตพินาศ

(ไทยรัฐ 30 ม.ค.46)

เทียบกับ คนไทยฮือปิดสถานทูตเขมร
ด้วยพระบารมีม็อบท้วงสงบ

(ไทยรัฐ 31 ม.ค.46)

การนำเสนอในลักษณะที่ใช้โครงสร้างทางภาษาที่คล้ายคลึงกัน ให้เกิดการเปรียบเทียบในตัวอย่างข้างต้น จึงเป็นกลวิธีอย่างหนึ่งที่ยิ่งเสริมภาพของ "เขมร" ป่าเถื่อนให้ปรากฏชัดมากยิ่งขึ้น

การที่หนังสือพิมพ์มองว่าคนไทย "ไม่นิยมความรุนแรง" และจะใช้ความรุนแรงก็เพื่อ ***ตอบโต้ เอาคืน*** หรือ ***สวนกลับ*** นี้ สอดคล้องกับลักษณะของคนไทย ที่คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ (2526: 21-22) ได้อธิบายไว้ในหนังสือ "อุดมการณ์ของชาติ" ว่าคนไทยนั้น "ไม่ชอบความรุนแรง" และ "ไม่ชอบรุกรานหรือรังแกผู้อื่น แต่ทนไม่ได้ที่จะถูกคนอื่นรังแก" และลักษณะนิสัยเช่นนี้เองที่ทำให้หนังสือพิมพ์มองภาพคนไทยว่าเป็น "ผู้เจริญ" ผิดกับคนเขมร

จะเห็นว่าภาพของ "เขมร" ที่ปรากฏในปริจเฉทหนังสือพิมพ์รายวันไทย กรณีเหตุจลาจลเผาสถานเอกอัครราชทูตไทย พ.ศ. 2546 นั้น ไม่ได้มีแต่ภาพของ "เขมร" ไม่ดี เป็นผู้ร้าย เพราะ "เขมร" ป่าเถื่อนเท่านั้น แต่เมื่อเทียบกับภาพของ "ไทย" ที่ปรากฏในปริจเฉทเดียวกัน ก็จะยิ่งเห็นภาพของ "เขมร" ด้อยกว่า ที่แฝงอยู่ เพราะคนเขมรนั้น "ล้าหลัง" จึงป่าเถื่อน และใช้ความรุนแรง ขณะที่คนไทยซึ่งเป็น "ผู้เจริญ" นั้น มีสติยั้งคิด ไม่นิยมความรุนแรง มีวุฒิภาวะ สามารถอดทนและข่มกลั้นได้ดีกว่านั่นเอง

5.1.3 "เขมร" เป็น "ศัตรูของชาติ"

จากการศึกษาปริจเฉทหนังสือพิมพ์ไทย กรณีการรายงานข่าวเหตุการณ์จลาจลในกัมพูชา 2546 พบว่า มีการใช้ถ้อยคำอ้างถึง "ชาติไทย" โดยตรง เช่น ***ความเป็นชาติ ความเป็น***

หอสมุดกลาง ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ไทย และการอ้างถึงสัญลักษณ์ เช่น ***ดินแดน, แผ่นดินไทย, อธิปไตย, ธงชาติ, สถานเอกอัครราชทูต , พระบรมฉายาลักษณ์*** และ ***สถาบันหลัก*** ในสังคมไทย การใช้ถ้อยคำบรรยายพฤติกรรมที่นอกจากจะกระทำต่อคนไทยแล้ว ยังกระทำต่อสัญลักษณ์ความเป็น "ชาติไทย" เช่น เผาธงชาติไทย เผาสถานเอกอัครราชทูตซึ่งถือเป็นเขตแดนของประเทศไทย รุกล้ำดินแดนของไทย และทำลายพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ตัวอย่าง เหตุการณ์จลาจลในกรุงพนมเปญโดยฝูงชน นักศึกษาและวัยรุ่นชาวกัมพูชานับพันคน ได้บุกรุกทำลายสถานทูตไทย เผาธงชาติ ย่ำยีพระบรมฉายาลักษณ์ขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นที่เทิดทูนของคนไทยทั้งชาติ เผาผลาญโรงแรม บริษัทประกอบธุรกิจซึ่งคนไทยเป็นเจ้าของ จนเสียหายอย่างมหาศาล

(คมชัดลึก 31 ม.ค. 46)

ตัวอย่าง แฉภาพรุกอธิปไตย

(มติชน 2 ก.พ. 46)

ด้วยเหตุนี้ภาพของ "เขมร" ที่ปรากฏในปริจเฉทหนังสือพิมพ์ไทย จึงไม่ใช่เป็นเพียงศัตรูของใครคนใดคนใดคนหนึ่ง แต่กลายเป็น "ศัตรูของชาติ" คนไทยทุกคนจึงต้องร่วมกันแสดง "ความรักชาติ" ด้วยวิธีต่างๆ เช่น ชุมนุมประท้วงหน้าสถานเอกอัครราชทูตกัมพูชาประจำประเทศไทย เร่งผลักดันแรงงาน ขอทาน และผู้หลบหนีเข้าเมืองชาวเขมรกลับประเทศกัมพูชาโดยเร็วที่สุด และแก้ไขปัญหาพ่อค้าแม่ค้าชาวเขมรที่เขาพระวิหารตั้งร้านค้าล้ำเข้ามาในเขตแดนของประเทศไทย

สื่อมวลชนโยงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเข้ากับความคิดเรื่อง "ชาติ" และเปิดประเด็นเรื่อง "สำนึกของความเป็นชาติ" ด้วยการใช้กลวิธีทางภาษาในลักษณะต่างๆ อาทิ การใช้ถ้อยคำอ้างถึง ***ชาติ เกียรติ ศักดิ์ศรี ความรักชาติ*** การใช้อุปลักษณ์เกี่ยวกับสงคราม การใช้บุคลาธิษฐานเปรียบประเทศเป็น "คน" และเปรียบความรักชาติเป็น "เลือด" การอ้างถึงนอกตัวบทที่หยิบยกเพลงปลุกใจที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการต่อสู้เพื่อเกียรติภูมิของชาติ เป็นต้น

ตัวอย่าง "แต่รัฐบาลจะต้องแสดงท่าทีแข็งกร้าว!
ให้โลกเห็นว่าใครจะมาข่มเหงดูหมิ่นความเป็นไทยไม่ได้เด็ดขาด"

(เดลินิวส์1ก.พ.46)

ตัวอย่าง แน่นอนว่าความรู้สึกเลือดรักชาติของคนไทย มันคงจะร้อนฉ่ากันไปทุกคน

(ไทยรัฐ 1 ก.พ. 46)

ตัวอย่าง จี้"ทักษิณ"นำคนไทยทวงแผ่นดินคืน

(มติชน 1 ก.พ. 46)

ตัวอย่าง พร้อมจะต่อสู้พลีชีพเพื่อปกป้องปฐพี ถ้ามี "พระยาละแวก" 2546 เข้ามา หมิ่นเกียรติ ศักดิ์ศรีความเป็นชาติของเรา ต้องตัดหัวคั่วแห้ง เอาเลือดมาล้างอะไรก็ได้ที่เหมาะสม!

(คมชัดลึก 1 ก.พ. 46)

ตัวอย่าง ผมอยากฟังเพลง "ต้นตระกูลไทย" ใจจะขาด ทำอย่างนี้หยามกันชัดๆ

(คมชัดลึก 3 ก.พ. 46)

5.1.4 "เขมร" ต้องพึ่งไทย

ภาพของ "เขมร" ต้องพึ่งไทยนั้น นำเสนอด้วยกลวิธีทางภาษาต่างๆ อาทิ การใช้ถ้อยคำอ้างถึงประเทศไทย ว่าเป็น ***มิตรแท้*** และ ***เบื้องหลังความสำเร็จ*** ของกัมพูชา การใช้ถ้อยคำบรรยายพฤติกรรมของไทยว่า ***มีเมตตาธรรม***, ***พลิกฟื้น***, ***ยื่นมือช่วย***, ***รับเลี้ยงดู***, ***ชุบเลี้ยง***, ***ให้ที่พักพิง*** และ ***เอื้ออาทร*** ชาวเขมร ซึ่งได้แต่ ***พึ่งพา,แบมือขอเงิน***, ***ขอความช่วยเหลือ***, ***อาศัย(แผ่นดินไทย)หากิน*** ตั้งแต่เมื่อครั้งที่ ***เกิดศึกสงครามกลางเมือง***, ***แตกเป็นเขมร3ฝ่าย***, ***ไล่ฆ่าฟันกันเอง***, ***บ้านแตกสาแหรกขาด***, ***สิ้นชาติ***, ***ตกทุกข์ได้ยาก*** จนต้อง ***ซมซานหนีตาย*** มาพึ่งไทย การใช้สมญานามแทนประเทศไทยว่า ***อภิมหามิตร*** ตลอดจนการอ้างถึงนอกตัวบท โดยหยิบยกนิทานเรื่อง ***ม้าอารี*** มาประกอบ เป็นต้น

ตัวอย่าง พวกคุณอย่าลืมว่าเขมรเคยฆ่ากันมาก่อน ตายเป็นล้านๆคนจนเกือบหมดเมืองหลวง! ใครเห็นอย่างนี้นึกว่าผีเข้าสิง! ไทยรับบทเป็น "ม้าอารี" ช่วยเหลือเกื้อกูล ทั้งๆ ที่เรารับผลกระทบเรื่องผู้ลี้ภัย รับแบกภาระสารพัด แต่ยังมาแว้งกัดกันแบบไม่ยอมใช้เหตุผล ผมว่าคนไทยมีสิทธ์ทนไม่ได้เช่นกัน เลือดผมไม่เดือด แต่อารมณ์ผมเดือดแล้ว!

(คมชัดลึก 1ก.พ. 46)

เหล่านี้ล้วนแสดงให้เห็นว่า ไทยมองภาพความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชาในลักษณะที่ "ไม่เท่ากัน" กล่าวคือ มองตนเองเป็น "ผู้ให้" และมองคนเขมรเป็น "ผู้รับ" และทั้งยังมองว่าความช่วยเหลือจากรัฐบาลไทยนั้น มีความสำคัญต่อชาวเขมรชนิดที่ "ขาดไม่ได้" โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดเหตุการณ์ความวุ่นวายในเขมรขึ้น รัฐบาลไทยได้มีมาตรการต่างๆออกมาเพื่อแก้ไขสถานการณ์และตอบโต้การกระทำของเขมรทันที พร้อมกับตำหนิรัฐบาลกัมพูชาที่ไม่สามารถดูแลความปลอดภัยด้านชีวิตและทรัพย์สินให้แก่ตนไทยในประเทศกัมพูชาได้ รัฐบาลไทยได้แสดงความเข้มแข็งกว่าทั้งในแง่การทหาร เศรษฐกิจ และการทูต โดยกำหนดเงื่อนไขให้รัฐบาลกัมพูชาปฏิบัติตามคำขอของรัฐบาลไทย เพื่อที่ไทยจะไม่ต้องส่ง "คอมมานโด" เข้าไปในประเทศกัมพูชา เพื่อแลกกับ "ความช่วยเหลือ" ในด้านต่างๆ จากรัฐบาลไทย และเพื่อให้การค้าและธุรกิจการพนันชายแดนไทย-กัมพูชาดำเนินต่อไปได้

สื่อมวลชนไทยนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับมาตรการ "แข็งกร้าว" ที่รัฐบาลไทยมีต่อกัมพูชา ด้วยกลวิธีทางภาษาที่นอกจากจะเน้นย้ำความ "แข็งกร้าว" ของรัฐบาลไทยแล้ว ยังสื่อถึงความสัมพันธ์ที่ "ไม่เท่ากัน" โดยให้ไทยเป็นฝ่ายมีอำนาจ "เหนือกว่า" เพราะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือประเทศกัมพูชาในหลายๆ ด้าน ดังจะเห็นได้จากการใช้ถ้อยคำบรรยายพฤติกรรมที่เด็ดขาดของรัฐบาลไทยและพฤติกรรมที่ยอมเป็น "เบี้ยล่าง" ของรัฐบาลกัมพูชา รวมถึงการใช้สำนวน เช่น ***ไม่สังฆกรรม*** ในตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง ไทยงัดมาตรการทางการทูต-เศรษฐกิจตอบโต้กัมพูชา ไล่ทูตกลับประเทศภายใน 24 ชั่วโมง งดให้ความช่วยเหลือ 3 หมื่นล้าน ตัดจีเอสพีสินค้าเกษตรซ้ำอีก 48 รายการ "บัวแก้ว"เผยทรัพย์สินไทยเสียหายยับพันล้าน นายกฯ กร้าวแค่ขอโทษ"มันไม่พอ" ประกาศไม่สังฆกรรมจนกว่าจะได้รับคำอธิบายที่น่าพอใจ-เอาตัวคนผิดมาลงโทษ

(มติชน 31 ม.ค. 46)

นอกจากนี้ ยังมีการใช้ถ้อยคำบรรยายสภาพและพฤติกรรมของชาวเขมรในจังหวัดปอยเปต ภายหลังรัฐบาลไทยระงับความช่วยเหลือและปิดด่าน ว่าถึงกับต้อง ***ระส่ำ***, ***ขาดแคลน***, ***ขาดอาหาร***, ***ขาดน้ำ***, ***อดอยาก***, ***อดโซ***, ***ตกงาน*** มีสภาพความเป็นอยู่***ที่เลวร้าย*** และ ***ทุกข์ทรมาน*** รวมทั้งธุรกิจต่างๆ ที่ประสบกับภาวะ ***ถดถอย***, ***จ๋อย***, ***ล่ม***, ***เจ๊งระนาว***, ***อ่วม***, ***ย่อยยับ***, ***พังพาบ***,***วิบัติ***, ***อ้วก***, ***ซวย*** เป็นต้น

ตัวอย่าง สถานการณ์ในเขมรเริ่มวิกฤติ ขาดแคลนอาหาร น้ำมันเบนซินราคาพุ่ง ลิตรละ 25 บาท

(คมชัดลึก 2 ก.พ.46)

ตัวอย่าง **คุมเข้มชายแดน**
เขมรอดอยาก
ผวา 'ปล้นสะดม'

(เดลินิวส์ 3 ก.พ. 46)

ตัวอย่าง **ผัวไทยเมียเขมร**
ถูกพราก
เกาะรั้วปล่อยโฮ
สะเทือนใจริมแดนครอบครัวแตกยับ!
ปอยเปตเริ่มอดโซ ขาดอาหาร-ขาดน้ำ
บ่อน2แห่งปิดแล้ว

(ไทยรัฐ 3 ก.พ. 46)

นอกจากนี้ยังมีการใช้คำถามวาทศิลป์ และ อุปลักษณ์เกี่ยวกับไฟ ที่สื่อว่าเขมรนั้นมีรายได้หลักและต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากไทย และแสดงความมั่นใจว่าชาวเขมรนั้นจะ "อยู่ไม่ได้" ถ้าขาดรายได้และความช่วยเหลือเหล่านั้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง ผมคิดว่าการเมืองแบบเขมรที่หาเสียงแล้วด่ากันเองไม่หนำใจ ต้องหาเสียงด้วยการหยิบเอาเรื่องเพื่อนบ้านมาด่ากันต่อนั่นแหละครับ ที่เป็นที่มาที่ไปของเรื่องที่เป็นข่าวที่ทำให้เสียความรู้สึกและเกิดอารมณ์รุนแรงกันขึ้นในระยะนี้
เข้าใจว่าข่าวดังกล่าว ในท้ายที่สุดก็คงจะเงียบหายไปเหลือไว้แต่ความจดจำอันขาดวิ่น เพื่อรอให้เรื่องใหม่ปะทุขึ้นมาในเวลาอันเหมาะสม แต่ถ้าหากมีเรื่องแบบนี้เกิดขึ้นมาบ่อยๆ ทำให้หงุดหงิดในหัวใจ ผมอยากเสนอทางออกอันหนึ่งที่คนในธุรกิจท่องเที่ยวอาจจะไม่ชอบ
ผมว่าคนไทยเราหยุดไปเที่ยวเขมรกันสักปีสองปีดีมั้ยครับ

(คมชัดลึก 31 ม.ค. 46)

ตัวอย่าง เพราะต้องไม่ลืมว่าเขมรทุกวันนี้ต้องพึ่งพาเมืองไทย มากกว่าไทยพึ่งพาเขมร ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเศรษฐกิจ การลงทุน การท่องเที่ยว แม้แต่แรงงานเขมรก็มาของานคนไทยทำนับหมื่นนับแสนคน
ที่สำคัญแบมือขอเงินประเทศไทย และขอความช่วยเหลือด้านต่างๆ บ่อยครั้ง พูดแบบไม่กระดากเราถือว่ามีบุญคุณต่อประเทศเขมรในระดับหนึ่ง
ไม่คบกับเขมรเราไม่เดือดร้อน หรือร้อนก็ไม่มาก แต่ถ้าเขมรไม่คบกับเราเดือดร้อนแน่!??

(ข่าวสด 3 ก.พ.46)

มีการใช้ถ้อยคำบรรยายพฤติกรรม ที่ตรงกันข้ามกับที่ใช้บรรยายพฤติกรรมของรัฐบาลไทย รวมทั้งการใช้โครงสร้างทางวาทศิลป์ ที่ให้ภาพความสัมพันธ์ในลักษณะผู้ใหญ่กับเด็ก เพื่อเน้นย้ำภาพความ "ด้อยกว่า" ของกัมพูชาที่ต้องพยายามทุกวิถีทางที่จะทำให้ไทยพอใจและให้ "ความช่วยเหลือ" แก่ประเทศกัมพูชาดังเดิม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง ระงับช่วยเหลือเขมร 26 โครงการ
ฮุน เซนรับผิดไม่มีเงื่อนไข เตรียมส่ง รมว.ต่างประเทศบินมาขอโทษกับพี่น้องไทย ฟ้อง3ข้อหาเขมร"บ่างช่างยุ" ทักษิณจวกการเมืองน้ำเน่า นายกฯ"ฮุน เซน" ยอมรับผิดอย่างไร้เงื่อนไข หลังม็อบบุกเผาสถานทูตไทย พร้อมจ่ายค่าชดใช้ทั้งหมด เตรียมส่งรมว.ต่างประเทศมาขอโทษชาวไทย

(เดลินิวส์ 2 ก.พ. 46)

กลวิธีทางภาษาเหล่านี้ ล้วนแล้วแต่ช่วยเสนอภาพของ "เขมร" ที่อ่อนแอและต้องพึ่งพาไทยให้ปรากฏในปริจเฉทหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยชัดเจนมากยิ่งขึ้น

5.1.5 เขมร "ไว้ใจไม่ได้"

ภาพของคนเขมรที่ "ไว้ใจไม่ได้" ปรากฏในปริจเฉทหนังสือพิมพ์รายวันของไทย นับตั้งแต่การสร้างข่าวลือ การใช้คนไทยเป็นเครื่องมือใน "เกมการเมือง" การก่อจลาจลและทำร้ายคนไทยในกรุงพนมเปญ ภาพของแรงงานชาวเขมรและคนเขมรที่อาศัยอยู่บริเวณชายแดน ที่อาจเป็นอันตรายต่อไทย

กลวิธีทางภาษาที่สื่อภาพเขมร "ไว้ใจไม่ได้" ในลักษณะดังกล่าว อาทิ การใช้ถ้อยคำบรรยายพฤติกรรมของชาวเขมรที่ก่อจลาจลว่าเป็นการ ***แว้งกัด, หักหลัง*** และ ***เนรคุณ*** คนไทย การใช้ถ้อยคำอ้างถึงสาเหตุของการจลาจลว่าน่าจะมี ***เรื่องลึกซึ้ง เบื้องลึก เบื้องหลัง*** หรือ ***การกลั่นแกล้ง*** การใช้สำนวน ***ผสมโรง ชักใย เล่นสกปรก แอบแฝง สร้างสถานการณ์*** และการใช้ข้อสมมติเบื้องต้นเป็นเครื่องมือ เพื่อแนะว่ามีเรื่องไม่ดีปิดบังไว้ เช่น การใช้คำว่า ***สารภาพ*** เป็นต้น

ตัวอย่าง ชี้การเมืองชักใยจลาจล

(ไทยรัฐ 31 ม.ค. 46)

ตัวอย่าง "ทักษิณ"เผยเขมรสารภาพแล้ว ปั่นภายในจนเกิดเหตุเผาสถานทูตไทย ด่าลั่นการเมืองน้ำเน่า

(มติชน 1 ม.ค. 46)

ภาพ "เขมร" ไว้ใจไม่ได้นี้ยังปรากฏอยู่ในสื่อหนังสือพิมพ์ด้วยกลวิธีทางภาษาแบบอื่นๆ อาทิ การใช้สำนวน ***หอกข้างแคร่*** ซึ่งหมายถึงคนใกล้ตัวที่เป็นภัย และการอ้างถึงนอกตัวบทที่พาดพิงถึง "ชุดความรู้" ทางประวัติศาสตร์ เรื่องพระยาละแวก และเขาพระวิหาร เพื่ออธิบายว่าเหตุจลาจลที่เกิดขึ้นครั้งนี้ ไม่ใช่การแสดง "ไว้ใจไม่ได้" ครั้งแรกของ "เขมร" ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง บางทีหอกข้างแคร่นี่แหละ คืออันตรายที่เรามองข้ามตลอดเวลา

(คมชัดลึก 1ก.พ.)

ตัวอย่าง **"เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับสถานทูตไทยและคนไทยในกรุงพนมเปญ ทำให้เลือดไทยเดือดปุด ๆ ขึ้นมาจริง ๆ ครับ**

เป็นอีกครั้งครับที่เขมรทำกับคนไทยอย่างเจ็บแสบ ไล่ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ครั้งสมเด็จพระนเรศวร ตอนนั้นเขมรก็เป็นขี้ข้าของเรา พอพระนเรศวรไปออกศึก พระยาละแวกก็มาแว้งกัด ตีหัวเมืองทางอีสานของไทย ร้อนถึงยอดกษัตริย์นักรบของเราต้องยกทัพไปปราบ ตัดหัวเอาเลือดมาล้างพระบาท

ไม่กี่สิบปีที่ผ่านมาจู่ๆกษัตริย์นโรดม สีหนุ ก็ฟ้องศาลโลกชิงเขาพระวิหารไปจากไทย แต่พอเขมรสิ้นชาติไล่ฆ่าฟันกันเอง ก็สีหนุคนนี้นี่แหละที่ขมชานหนีตายมาขอตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นในเมืองไทย

คราวนี้เอาอีกแล้ว แต่แรงกว่าเก่า เพราะสถานทูตถือเป็นเอกสิทธิ์ของประเทศนั้นๆ ที่ไม่มีใครเข้าไปแตะต้องได้ เป็นธรรมเนียมที่ปฏิบัติมาตลอด แต่คนเขมรก็ยังทำกับเราได้ลงคอ

มันน่าคบหาเป็นเพื่อนบ้านกันต่อไปมั้ยล่ะครับ..."

(คมชัดลึก 1 ก.พ.46)

ภาพของเขมร "ไว้ใจไม่ได้" นี้ เมื่อประกอบกับภาพของเขมรที่ถึงแม้จะ "อ่อนแอ" ต้องพึ่งพาไทย แต่ก็พร้อมที่จะสร้างความเดือดร้อนรำคาญใจให้แก่ไทยได้ตลอดเวลา ก็อาจทำให้ภาพเขมร "ไว้ใจไม่ได้" กลายเป็น "เขมร" เนรคุณได้ในที่สุด ดังจะเห็นได้จากการใช้ถ้อยคำบรรยายพฤติกรรมของชาวเขมรที่ก่อจลาจลว่า ***เนรคุณ บังอาจ เหิม*** และการอ้างถึงนอกตัวบทพาดพิงถึงการที่ไทยถือว่าตนได้เคยช่วยเหลือผู้ลี้ภัยชาวเขมรไว้ ในสมัยเขมรแดง และหยิบยกนิทานเรื่อง *หมาป่ากับลูกแกะ* มาเปรียบเทียบ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง "...ลืมบุญคุณข้าวแดงแกงร้อนเมื่อครั้งสิ้นชาติ รู้งี้ปล่อยให้เขมรแดงไล่ฆ่าเสียให้หมด จะได้ไม่มีชีวิตอยู่มาเนรคุณคนไทย !?!..."

(ไทยรัฐ 3ก.พ.46)

ตัวอย่าง งานนี้กลายเป็นนิทานอีสปสมัยใหม่ เมื่อ "ลูกแกะ" ไล่กัด "หมาป่า" หน้าตาเฉย ...เพราะรายการทีวี 7 ที่หนังสือพิมพ์เขมรไปลงว่า ดาราสาวสุวนันท์ ให้สัมภาษณ์นั้นของจริงต้นแบบของรายการก็ยังอยู่ แต่ ทูตเขมร นายกรัฐมนตรีเขมร ไม่เคยขอดู

(ข่าวสด 1ก.พ. 46)

จะเห็นว่า ถึงแม้หนังสือพิมพ์จะอ้างถึงนิทานเรื่องหมาป่ากับลูกแกะ เพื่อให้ภาพของเขมรที่เป็น "คนพาล" เพราะก่อจลาจลขึ้นโดยไม่สนใจเหตุผล แต่แทนที่จะให้ไทยเป็นลูกแกะ ซึ่งตามท้องเรื่องแล้วเป็นฝ่ายที่มีกำลังด้อยกว่า กลับให้ไทยเป็นหมาป่าและให้เขมรเป็นลูกแกะ เพื่อสื่อว่าเขมรนั้นเป็นฝ่ายที่มีกำลังด้อยกว่า แต่ก็ยังกล้าเป็นคนพาล ทำร้ายคนไทย

นอกจากจะเสนอภาพเขมร "ไม่ดี" เพราะ "ไว้ใจไม่ได้" แล้ว เมื่อเปรียบเทียบกับภาพของ "ไทย" ที่ปรากฏในปริจเฉทเดียวกัน จะพบว่าไทยนั้นเป็น "คนดี" มากกว่า เพราะคนไทยนั้น "มีคุณธรรม"

คุณธรรมประการสำคัญที่ถูกหยิบยกขึ้นมานำเสนอในเชิงเปรียบเทียบ และช่วยเน้นย้ำภาพความ "เหนือกว่า" ของฝ่ายไทยก็คือ ความเมตตากรุณา เพราะขณะที่คนเขมรซึ่ง "ไว้ใจไม่ได้" และ "เนรคุณ" สร้างความเดือดร้อนรำคาญให้แก่ไทย ทั้งจากเหตุจลาจลที่เกิดขึ้น และเหตุการณ์ใน "ประวัติศาสตร์" แต่เมื่อพิจารณาจากความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชาที่ผ่านมาจะเห็นว่าคนไทยก็ยังแสดงคุณธรรมที่ "เหนือกว่า" ด้วยการ "ให้อภัย" และ "ให้ความช่วยเหลือ" ประเทศกัมพูชาอีกหลายครั้ง

ภาพของ "ไทย" มีคุณธรรม ให้อภัยและให้ความช่วยเหลือ "เขมร" จนบางครั้งต้องทำให้ตัวเองเดือดร้อนรำคาญนี้ สื่อด้วยกลวิธีทางภาษาต่างๆ อาทิ การอ้างถึงความช่วยเหลือต่างๆ และการอ้างถึงนอกตัวบท ที่ยกนิทานเรื่อง *ม้าอารี* มาเปรียบเทียบเพื่อสื่อความหมายดงที่อธิบายไว้ในบทที่ 9 เป็นต้น

ตัวอย่าง เพราะถ้ามีอะไรเลวร้ายรุนแรงไปกว่านี้ ก็หนีไม่พ้นคนไทยที่ต้องเข้าไปช่วยฟื้นฟู ตามประสาม้าผู้อารี ที่ชอบขันอาสาจนตัวตาย

(ไทยรัฐ 1ก.พ. 46)

ความเหนือกว่าในแง่ความเมตตากรุณานี้ ยิ่งปรากฏชัดในช่วงที่ สื่อมวลชนได้เปลี่ยนประเด็นของเรื่องที่นำเสนอจากภาพความรุนแรงของเหตุการณ์จลาจลในประเทศกัมพูชามาเป็นการนำเสนอภาพความเดือนร้อนของประชาชนชาวกัมพูชา เช่น "ปอยเปตเริ่มอดโซ ขาดอาหาร-ขาดน้ำ" เพื่อให้คนไทยเริ่มเห็นว่าชาวกัมพูชาได้รับการ "ลงโทษ" จากมาตรการตอบโต้ของฝ่ายไทยเพียงพอและเริ่ม "สำนึก" ถึงความสำคัญของฝ่ายไทยแล้ว ในช่วงนี้เอง ที่เริ่มมีการเสนอความคิดว่าที่ชาวเขมรเป็นเช่นนั้น ก็เพราะเป็น ***เผ่าพันธุ์กรรมหนา*** และเป็นพวก ***มีกรรมติดตัวมาเยอะ*** คนไทยในฐานที่เป็นผู้ "เหนือกว่า" จึงควร ***แผ่เมตตาจิต, อุทิศส่วนกุศล, อโหสิกรรมกันไป*** ถึงเวลาที่ควรจะแสดงความเมตตากรุณา โดยการให้อภัยและให้ความช่วยเหลือฝ่ายกัมพูชาเสียที

ตัวอย่าง มองมุมนี้ถือว่าน่าสงสารครับ เป็นพวกมีปมด้อยอย่างรุนแรงทางออกที่พอช่วยคือ แผ่เมตตาจิต อุทิศส่วนกุศลให้กับพวก "เผ่าพันธุ์กรรมหนา" อโหสิกรรมกันไปครับ

(คมชัดลึก 1 ก.พ. 46)

5.2 อุดมทรรศน์ที่ปรากฏในปริจเฉทหนังสือพิมพ์รายวันไทย

ภาพของ "เขมร" ที่เสนอในปริจเฉทหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่มองว่าเขมรเป็น "ศัตรูของชาติ" ขณะเดียวกันก็เสนอภาพ เขมรด้อยปัญญา เขมรป่าเถื่อน เขมรไว้ใจไม่ได้ และเขมรต้องพึ่งไทยนั้น สะท้อนให้เห็นกรอบความคิดที่สำคัญประการหนึ่งนั่นคือการแบ่ง **"พวกเขา"** กับ **"พวกเรา"** ที่ปรากฏในในปริจเฉทหนังสือพิมพ์ของไทย

สายชล สัตยานุรักษ์ (2545: 165) ชี้ให้เห็นความสำคัญของการสร้าง "คนอื่น" เพื่อสร้างและให้ความหมายแก่ "ชาติไทย" และ "ความเป็นไทย" ไว้ใน "ความเปลี่ยนแปลงในการสร้าง "ชาติไทย" และ "ความเป็นไทย" โดยหลวงวิจิตรวาทการ" ว่า

> "ในขณะเดียวกับที่สร้างและให้ความหมายแก่ "ชาติไทย" และ "ความเป็นไทย" เพื่อเน้นความผูกพันและความสัมพันธ์ด้วยความสามัคคีกลมเกลียวในระหว่าง "พวกเรา" โดยหวังว่าจะนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าของ "พวกเรา" โดยส่วนรวมนั้น มีความจำเป็นต้องสร้าง "คนอื่น" เพื่อความแน่นแฟ้นผูกพันและความสัมพันธ์ของพวกเราให้เด่นชัดและแน่นแฟ้น พร้อมกับช่วยกำหนดท่าทีของ "พวกเรา" กับ "คนอื่น" ให้เป็นไปในวิถีทางที่เป็นประโยชน์ต่อ "พวกเรา" มากที่สุดด้วย"

จากการศึกษาพบว่า ในปริจเฉทหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย กรณีเหตุจลาจลเผาสถานเอกอัครราชทูตไทยในกัมพูชา พ.ศ. 2546 พบว่า มีการเลือกใช้ภาษาเพื่อสร้างและนำเสนอความเป็น "คนอื่น" ให้แก่ "เขมร" โดยให้นิยามความเป็น "เขมร" ว่าแตกต่างจาก "ไทย" เพราะ "เขมร" ป่าเถื่อน อ่อนแอ ต้องพึ่งพาไทย ไว้ใจไม่ได้ เนรคุณ ด้อยปัญญา และเป็น "ศัตรูของชาติ" ขณะที่ "ไทย" ไม่นิยมความรุนแรง เข้มแข็ง เป็นที่พึ่ง มีเมตตา และมีสติ

ภาพ "เขมร" และ "ไทย" ที่นำเสนอในปริจเฉทหนังสือพิมพ์ไทย ไม่เพียงแสดงให้เห็นวิธีการคิดแบบแบ่ง "พวกเขา" พวกเรา" เท่านั้น การใช้กลวิธีทางภาษาเสนอภาพ "เขมร" ว่าเป็น "คนอื่น" ที่ป่าเถื่อน อ่อนแอ ไว้ใจไม่ได้ ด้อยปัญญา และเป็น "ศัตรูของชาติ" เมื่อเปรียบเทียบกับภาพของ "ไทย" ที่ปรากฏในปริจเฉทเดียวกันแล้ว ยังสะท้อนอุดมทรรศน์ของคนไทยเกี่ยวกับ "เขมร" ที่สำคัญประการหนึ่ง นั่นคือ **"เขมร" ด้อยกว่า "ไทย"** อีกด้วย

ตัวอย่าง อย่าเอาพิมเสนไปแลกกับเกลือ...ค่าของชาติเราสูงส่งกว่าเยอะ

(ไทยรัฐ 1 ก.พ. 46)

ระบบความคิดความเชื่อที่มองว่ามี "ชาติเรา-ชาติเขา" และมองว่าชาติของตน "เหนือกว่า" ชาติอื่น และ/หรือ มองว่าชาติอื่นเป็น "ศัตรู" ซึ่งสะท้อนผ่านปริจเฉทหนังสือพิมพ์รายวันของไทยนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของอุดมทรรศน์ทางการเมืองที่สำคัญ คือ "อุดมทรรศน์ชาตินิยม"

คำว่า "อุดมทรรศน์ชาตินิยม" หรือ "ลัทธิชาตินิยม" แปลมาจาก คำภาษาอังกฤษว่า nationalism ซึ่งพจนานุกรมภาษาอังกฤษ (Macmillan English dictionary for advanced learners 2002: 942) ได้ให้ความหมายไว้ว่า "ความปรารถนาที่จะมีความเป็นอิสระทางการเมือง การปกครองของกลุ่มคนที่มีภาษา วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ร่วมกัน" และ "ความเชื่อที่ว่าชาติของตนดีกว่าชาติอื่นๆ"

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546: 359) ได้ให้ความหมายของคำว่า ชาติไว้ว่า "ประเทศ; ประชาชนที่เป็นพลเมืองของประเทศ, กลุ่มชนที่มีความรู้สึกในเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ประวัติศาสตร์ ความเป็นมา ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอย่างเดียวกัน หรืออยู่ในปกครองรัฐบาลเดียวกัน" และให้ความหมายของคำว่า ชาตินิยม ไว้ว่า "ลัทธิที่ถือชาติเป็นใหญ่ ความรักชาติ"

อุทัย หิรัญโต (2524) ได้อธิบายความหมายของคำว่า nationalism ไว้ในสารานุกรมศัพท์ทางรัฐศาสตร์ว่า

> "ลัทธิชาตินิยม (nationalism) คือความสำนึกหรือความรู้สึกผูกพันจงรักภักดีต่อหมู่ชน ซึ่งถือตนว่ามีชาติพันธุ์เดียวกัน (Ethnic) และเป็นชุมชนที่มีวัฒนธรรมอย่างเดียวกัน ความสำนึกในชาติจนเกิดความจงรักภักดีและกลายเป็นชาตินิยมนั้น มีมูลฐานมาจากความรักชาติและสำนึกในสัญชาติร่วมกัน ชาตินิยมเป็นเครื่องผูกพันให้บุคคลต่างๆได้รวมกันจนกลายเป็นหมู่ชนหมู่ใหญ่ ซึ่งกระจัดกระจายกันอยู่ในดินแดนอันกว้างใหญ่ เป็นเหตุให้เกิดรัฐหรือประเทศขึ้น เมื่อกล่าวถึงลัทธิชาตินิยมโดยทั่วไปมักจะเน้นถึงความรู้สึกของคนในชาติใดชาติหนึ่ง ซึ่งภูมิใจในวัฒนธรรมและประวัติความเป็นมาของชาติตน รู้สึกว่าชาติของตนมีสัญลักษณ์และลักษณะบางอย่างที่ไม่เหมือนกับชาติอื่น จนเกิดความต้องการที่จะเป็นตัวของตัวเองและกำหนดอนาคตของตนเองโดยไม่ให้ชาติ

อื่นมาเกี่ยวข้อง ความรู้สึกในชาตินิยมเป็นเงื่อนไขสำคัญแห่งการดำรงอยู่ของประเทศประการหนึ่ง"

"อุดมทรรศน์ชาตินิยม" นั้น มีทั้งพลังด้านบวกและด้านลบ ธงชัย วินิจจะกุล (2547)ได้อธิบายความหมายของลัทธิชาตินิยมว่า หมายถึง

> "การถือมั่นพึงพอใจในอัตลักษณ์หรือตัวตนรวมหมู่ (collective identity) ชนิดหนึ่ง หากถือมั่นพอใจมากก็อาจกลายเป็นการยึดมั่นถือมั่นในตัวกูของกูชนิดหนึ่ง เรียกว่าหลง (ชาติพวก) ตัวเอง หากหลงหนักกว่านั้นก็อาจกลายเป็นความคลั่งชาติ...ลัทธิชาตินิยมไทย คือ ความยึดมั่นถือมั่นหรือหลงความเป็นไทยว่าดีกว่าสูงส่งกว่า ประเสริฐกว่าอัตลักษณ์รวมหมู่อย่างอื่น ลัทธิชาตินิยมไทยหรือชาติใดก็ตาม จึงเป็นเรื่องของความเชื่อความศรัทธาที่สังคมหนึ่งบ่มเพาะปลูกฝังแก่สมาชิกรุ่นแล้วรุ่นเล่า เพื่อสร้างพลังทางสังคมของชุมชนนั้น
>
> ความเป็นชาติในที่นี้ นอกจากจะหมายเอาดินแดนเป็นสิ่งยึดมั่นร่วมกันแล้ว ยังหมายรวมถึงองค์ประกอบและสัญลักษณ์อื่นๆ ที่ใช้แสดงความเป็น "ชาติไทย" อาทิ ธงชาติ ภาษา วัฒนธรรม เกียรติภูมิ ความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ศาสนา (พุทธ) และชาติพันธุ์ (ไทย)"

สมเกียรติ วันทะนะ (2544: 71-72) อธิบายว่า ลัทธิชาตินิยมมีความสัมพันธ์กับแนวคิดเรื่อง "ชาติ" ในหลายระดับ ทั้งทางวัฒนธรรม ทางการเมืองและทางจิตวิทยา นอกจากนี้นักรัฐศาสตร์ยังแบ่งลัทธิชาติยมออกเป็นหลายประเภท อาทิ Heywood (1997: 109 อ้างในสมเกียรติ วันทะนะ 2544: 88-92) แบ่งลัทธิชาตินิยมออกเป็น 4 ประเภทคือ ชาตินิยมแนวเสรี ชาตินิยมแนวอนุรักษ์ ชาตินิยมขยายอำนาจ และชาตินิยมต่อต้านการล่าอาณานิคม ซึ่งแต่ละประเภทก็มีแนวคิดพื้นฐานและจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกันไป ลัทธิชาตินิยมบางประเภทอาจมุ่งเน้นให้เกิดการเคลื่อนไหว เช่น ชาตินิยมต่อต้านการล่าอาณานิคม ที่ต้องการให้เกิดการต่อสู้เพื่อเอกราช หรือชาตินิยมแบบขยายอำนาจ ที่ต้องการใช้กำลังทหารเพื่อรุกรานหรือครอบครองดินแดนอื่น ขณะที่ลัทธิชาตินิยมบางประเภทจะมุ่งเน้นเพียงการสร้างสำนึกบางอย่างร่วมกันของคนในชาติ เช่น ชาตินิยมแนวอนุรักษ์ ที่เน้นความสำคัญของสถาบันที่มีความเก่าแก่และประวัติศาสตร์ของชาติเพื่อต่อสู้กับ "ศัตรู" ของชาติ เป็นต้น

ความคิดความเชื่ออย่างเป็นระบบที่สื่อผ่านการใช้ภาษาในปริจเฉทหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย กรณีเหตุจลาจลเผาสถานเอกอัครราชทูตไทยในกัมพูชา พ.ศ. 2546 เป็น "อุดมทรรศน์ชาตินิยม" ที่มีลักษณะของการถ่ายทอดและสร้างสำนึกร่วมกัน ว่ามี "ชาติเรา-ชาติเขา" มองว่าชาติเรา "เหนือกว่า" ชาติเขา และมองว่าชาติอื่นเป็น "ศัตรู" เป็นสำคัญ ผู้วิจัยจึงสรุปว่าความคิดความเชื่ออย่างเป็นระบบที่อยู่เบื้องหลังการใช้ภาษาในปริจเฉทหนังสือพิมพ์รายวันที่ศึกษานี้คือ **อุดมทรรศน์ว่าด้วยสำนึกร่วมแห่งความเป็นชาติของคนไทย**

ความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหา กลวิธีทางภาษาที่เสนอภาพ "เขมร" กับอุดมทรรศน์ที่ปรากฏในปริจเฉทหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยกรณีเหตุจลาจลเผาสถานเอกอัครราชทูตไทยในกัมพูชา พ.ศ. 2546 ที่ได้กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

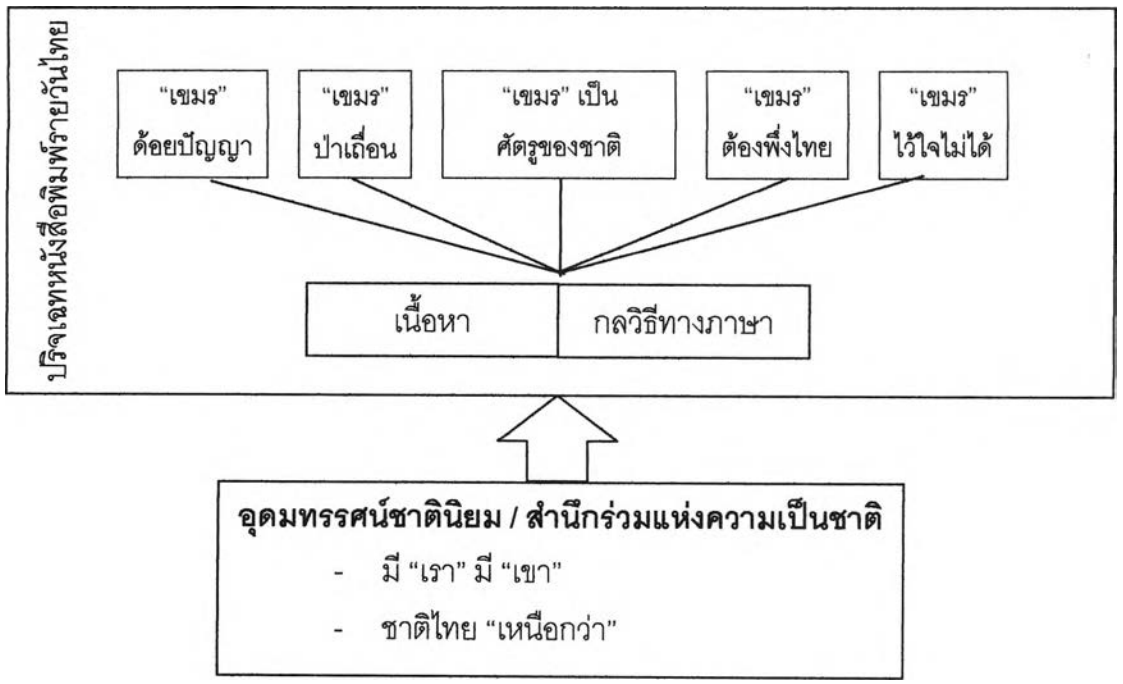

แผนภาพ 5.1 สรุปความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษา ภาพ "เขมร" และอุดมทรรศน์ที่ปรากฏในปริจเฉทหนังสือพิมพ์รายวันไทย